

Ronneby kommun
stadshuset@ronneby.se

2023-11-28
Dnr 2023:1358

Beslut

efter kvalitetsgranskning av Undervisningens
kvalitet i gymnasieskolans yrkesämne
skogsmaskiner vid Blekinge
Naturbruksgymnasium i Ronneby kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Blekinge Naturbruksgymnasium avseende undervisningens kvalitet i gymnasieskolans yrkesämne skogsmaskiner.

Granskningens syfte är att granska om elever på gymnasieskolans yrkesprogram ges förutsättningar att uppnå ett gott yrkeskunnande.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning av om elever på gymnasieskolans yrkesprogram ges förutsättningar att uppnå ett gott yrkeskunnande, utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 1). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom något område anges ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av huvudmannen. I bilaga 2 återfinns granskningens författningsstöd.

Skolinspektionen besökte Blekinge Naturbruksgymnasium den 16-17 oktober 2023. Besöket genomfördes av utredarna Sylvia Lindqvist och Ulrika Rosengren.

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- En lektionsobservation
- En gruppintervju med elever
- En gruppintervju med yrkeslärare
- Två intervjuer med apl-handledare
- En intervju med rektor
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt statistik som finns att tillgå om den aktuella skolenheten.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras våren 2024.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i yrkesämnet skogsmaskiner i flera delar utformas för att eleverna ska kunna utveckla ett gott yrkeskunnande, men att utvecklingsområden finns.

Undervisningens innehåll

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- **utforma undervisningen med hänsyn till elevernas kunskapsutveckling under apl**

Undervisningens form

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- **integrera ett jämställdhetsperspektiv i undervisningen**

Rektorn behöver därför inleda ett utvecklingsarbete inom områdena.

Undervisning om och för hållbar utveckling

Utifrån framtagna kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom det granskade området fungerar väl.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 31 maj 2024** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till [kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se](mailto: kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se). Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2023:1358) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Sammanfattning

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i yrkesämnet skogsmaskiner i flera delar utformas för att eleverna ska kunna utveckla ett gott yrkeskunnande, men att utvecklingsområden finns.

Granskningen av undervisningens innehåll visar att undervisningen utformas så att eleverna får träna på autentiska arbetsuppgifter. Undervisningen ger även eleverna förutsättningar att utveckla ett yrkesspråk både genom olika arbetsuppgifter och kontinuerligt i undervisningen. Granskningen visar att det finns vissa strukturer och rutiner för samverkan mellan skolan och apl-platserna, men att det saknas en tydlig integrering mellan det arbetsplatsförlagda lärandet och lärandet i skolan.

Granskningen av undervisningens form visar att teori och praktik vävs samman och lektionerna utgår från en tydlig struktur. Undervisningen läggs upp på samma sätt för samtliga elever, men det finns utrymme för att göra anpassningar utifrån enskilda elevers behov. Det gäller både för de elever som behöver stöd för att nå målen och de som behöver mer utmaningar. Eleverna får reflektera över sin arbetsprocess och ges möjlighet till delaktighet i undervisningen. Däremot visar granskningen att undervisningen inte omfattar ett medvetet arbete kring jämställdhet där eleverna ges möjlighet att resonera och reflektera kring föreställningar om kön och maskulinitetsnormer inom branschen.

Granskningen av undervisning om och för hållbar utveckling visar att frågor som rör hållbar utveckling tas upp både i den teoretiska undervisningen och i praktiska övningar.

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive område.

Undervisningens innehåll

Här bedöms i vilken utsträckning undervisningens innehåll ger förutsättningar för eleverna att utveckla ett gott yrkeskunnande. Undervisning av hög kvalitet utmärks av att elevernas arbetsuppgifter är autentiska och relevanta, och ger förutsättningar att utveckla specifika yrkeskunskaper. I bedömningen ingår att arbetsuppgifterna ger eleverna förutsättningar att hantera processer och situationer de kan möta i ett framtida yrkesliv och att det finns ett samband mellan skolförlagd och arbetsplatsförlagd undervisning. Genom undervisningen får också eleverna förutsättningar att utveckla ett yrkesspråk.

Motivering till bedömning

Arbetsuppgifterna ger eleverna förutsättningar att utveckla specifika yrkeskunskaper

Granskningen visar att undervisningen utformas så eleverna får använda maskiner och teknisk utrustning som de kommer att möta i yrkeslivet. Under Skolinspektionens rundvandring på skolan visar läraren bland annat utbildningssalar- och hallar för arbete med motorsåg, röjsåg och maskinunderhåll. Skolan har två äldre skotare samt en nyare inhyrd skotare och en inhyrd skördare. Vidare har skolan även två simulatorer för skotare av samma märke som de skotare som eleverna använder i fält och två äldre simulatorer för skördare. Det framgår också av intervjuerna med både elever och lärare att elever med B-körkort får öva att köra skogsmaskinerna i trafik. Lärarna berättar att eleverna även får träna på att lasta skogsmaskinerna på trailertransport inom kursen terrängtransporter.

Av intervjuer, inskickad dokumentation och lektionsobservationen framgår att undervisningen planeras så att eleverna får träna på autentiska arbetsuppgifter. Lärarna berättar att eleverna får genomföra verkliga uppdrag i huvudmannens närliggande skogar, som exempelvis att ta fram körvägar, göra miljö- och säkerhetsövervägningar, köra skördare och skota. I direkt anslutning till skolans lokaler finns även preparerade övningsbanor där eleverna till exempel kan öva på samlastning och köra på underlag med kraftigt sidolut. Granskningen visar även att eleverna får utföra service och underhåll samt enklare reparationer av den tekniska utrustningen både på skolan och ute i fält. Eleverna berättar vidare att säkerhet återkommande tas upp i undervisningen. Både lärare och elever säger att inför varje nytt moment görs riskanalyser och eleverna får göra test för att lärarna ska veta att eleverna har med sig ett säkerhetstänkande. Lärarna säger att de först låter eleverna tänka själva kring vilka risker som finns och hur dessa ska hanteras, och om eleverna missar viktiga aspekter så lyfts dessa av lärarna.

Undervisningen ger eleverna förutsättningar att utveckla ett yrkesspråk

Lärare och elever beskriver att arbetet med att rusta eleverna med ett yrkesspråk påbörjas i år 1. Lärarna förklarar att de går genom begrepp vid nya kurser och moment samt att eleverna får repetera begreppen i undervisningen. Vid maskinarbete går lärarna igenom vad varje del kallas, även slanguttryck. Lärare ger också exempel på att eleverna utmanas i arbetsuppgifter där de behöver visa att de förstår begrepp. Av elevintervjun framgår att eleverna får öva på ord och begrepp i inlämningsuppgifter. Eleverna beskriver också att de lär sig aktuella begrepp vid arbete i skogen då dessa begrepp används frekvent.

Planeringen av uppgifter tar inte hänsyn till vilka arbetsuppgifter eleverna gör under apl

Granskningen visar att det finns vissa strukturer och rutiner för samverkan mellan skolan och apl-platserna, men undervisningen saknar en tydlig integrering mellan det arbetsplatsförlagda lärandet och lärandet i skolan.

Lärarna beskriver i intervjun att de kontakter apl-handledaren via telefon eller mejl före apl-perioden och pratar om vad apl-handledaren ska tänka på kring respektive elev och vad eleven ska utföra på apl. Lärarna säger dock att det inte finns dokumenterat vilka moment eleverna förväntas genomföra på apl. I intervjuerna med apl-handledarna framkommer att informationen som apl-handledarna får om elevernas behov och vad eleverna ska göra främst kommer från samtal med eleven när apl-perioden börjat, och inte från lärarna. Enligt eleverna är det apl-handledaren som bestämmer vad eleverna ska göra på apl.

Både lärarna och rektorn säger att målsättningen är att eleverna ska få besök under sin apl en gång per läsår, men enligt lärarna genomförs inte alla besök. Lärarna beskriver att de vid de besök som genomförs frågar eleven hur det går och om de har några svårigheter eller utmaningar. De arbetar för att få till trepartssamtal så att både apl-handledare och elev får ventilera det som behövs. Hälften av de intervjuade eleverna berättar att en av lärarna besökte deras apl-platser, och att de då pratade med eleven, med handledaren och med båda tillsammans. De andra eleverna uppger att de inte haft något besök under sin apl. I intervjuerna med apl-handledarna uppger den ena handledaren att lärarna är noga med att komma på besök och att de oftast genomför trepartssamtal, medan den andra handledaren säger att det var länge sedan någon lärare var på ute på besök.

Lärarna säger att apl-handledarna får en omdömesblankett som apl-handledarna fyller i och skickar in till skolan. Apl-handledarna får ge omdömen om elevernas förmåga att följa arbetsinstruktioner samt sköta maskiner och utrustning. I intervjuerna berättar apl-handledarna att omdömet de gav bör ha gett lärarna en god bild av elevernas kunskaper efter apl. I intervju berättar lärarna att de vill utveckla bedömningsblanketten för att bli mer anpassad till elevernas apl-platser.

Av lärarintervjun framgår vidare att lärarna följer upp elevernas erfarenheter i diskussioner med eleverna efter apl-perioderna. Lärarna säger samtidigt att detta inte sker strukturerat för att identifiera vad eleverna har gjort på sin apl, utan de främst samtalar kring vad eleverna har mött för olika åsikter och arbetssätt på apl. Eleverna säger att de får berätta vad de varit med om och vad de lärt sig och att de därefter diskuterade olika sätt att utföra moment. Lärarna berättar vidare att de påbörjat ett utvecklingsarbete kring apl.

Undervisningens form

Här bedöms i vilken utsträckning undervisningens form ger förutsättningar för eleverna att utveckla ett gott yrkeskunnande. Undervisning av hög kvalitet utmärks av att den är varierad och strukturerad och en tydlig koppling mellan teori och praktik. Det finns en röd tråd mellan undervisningen i skolan och det arbetsplatsförlagda lärandet. I undervisningen tas hänsyn till varje enskild elevs behov och förutsättningar för att nå ett gott yrkeskunnande. Eleverna görs kontinuerligt delaktiga och ges utrymme för reflektion. Jämställdhetsperspektivet integreras i undervisningen, inklusive i samband med apl.

Motivering till bedömningen

Undervisningen är strukturerad och varierad och det finns en tydlig koppling mellan teori och praktik

Granskningen visar att det finns en variation och struktur i undervisningen och att teori och praktik länkas samman. Såväl lärare som elever beskriver att det är vanligt att lektionerna i ämnet skogsmaskiner är förlagda som heldagar i ute i skogen och att de följer en tydlig struktur. Eleverna berättar att lektionerna vanligen inleds med en teorigenomgång av det som de ska arbeta med under dagen, och ibland går de då även igenom vad de gjort lektionen innan. Från inskickad dokumentation rörande lärarnas planering framgår en tydlig struktur kring planerad progression i kurserna, hur kurserna hänger ihop och grovplanering av olika kursmoment. Det framgår också att undervisningen innehåller en variation av teoretiska och praktiska moment så att undervisningen blir omväxlande.

Lärarna berättar att de gör på olika sätt för att väva ihop teori och praktik beroende på vilka uppgifter de arbetar med, och att de i vissa fall måste gå igenom en uppgift teoretiskt innan eleverna kan arbeta med den. Under lektionsobservationen i fält framgick till exempel hur en elev arbetade med att ställa in skotarens kran från grunden utifrån det teoripass läraren hade haft med eleverna dagen innan. Lärarna säger att i andra fall får eleverna sätta sig i maskinen och jobba ett tag och sedan går lärarna igenom teorin med eleverna efteråt. Detta gör att eleverna har något att referera till då de pratar om det och lärarna säger att vissa moment fastnar bättre då eleverna får göra dem praktiskt först. Det är även bra för elevernas egen reflektion, förklarar lärarna.

Undervisningen tar hänsyn till elevernas behov och förutsättningar

Granskningen visar att undervisningen läggs upp på samma sätt för samtliga elever men att det finns utrymme för att göra anpassningar utifrån elevers behov.

Under lektionerna roterar eleverna mellan olika arbetsuppgifter, som till exempel att köra skördaren, köra skotare eller förbereda sig för kommande arbete genom arbete med reflektionsuppgifter. Lärarna beskriver i intervjun att de utvecklar alla

elever efter sin förmåga och utmanar dem utifrån deras nivå. Till exempel får eleverna ta egna beslut och arbeta självständigt efter sin förmåga. Lärarna berättar vidare att elever som behöver stöd kan få mer tid efter lektionstid med någon av lärarna eller med instruktörerna inom skogsmaskin. De elever som lär sig fort får mer komplexa uppgifter, till exempel att skota i stenig och backig terräng med blandat sortiment av virke, eller att planera och lösa hur de ska skota ut virket. De intervjuade eleverna berättar att lärarna är bra på att ge stöd där det behövs och svårare övningar till de elever som lär sig snabbt, som till exempel att skota i brant och hal terräng.

Eleverna får reflektera över sin arbetsprocess och ges möjlighet till delaktighet i undervisningen

Granskningen visar att eleverna ges möjligheter till att reflektera över sin arbetsprocess och till delaktighet i undervisningen. Lärarna beskriver i intervjun att de gör reflektionsfrågor för alla moment så att eleverna får tänka till, exempelvis kring varför de ska spara diesel eller när de gör riskanalyser. I skördaren sitter det ofta en elev med i förarhytten och där får de tillsammans reflektera kring hur eleven kör skördaren, berättar lärarna. Skolinspektionens lektionsobservation visar även exempel på att elever får arbeta med reflektionsfrågor, bland annat om bemötande. Lärarna tillägger att eleverna även är delaktiga i passen i skogen, till exempel i planering, i stämpling samt i vilken ordning de får genomföra uppgifterna. Säkerhetsregler kan de däremot inte rubba på, säger lärarna. För att ge eleverna möjlighet att påverka hur de befäster och visar sina teoretiska kunskaper berättar lärarna att de möjliggör för elever att välja hur de arbetar med olika typer av skriftliga frågor och examination.

Eleverna berättar att de brukar reflektera över vad som de gjort bra och vad som kan förbättras när de gjort en uppgift. En elev ger som exempel att läraren frågade om eleven kände sig nöjd då hen arbetade med att göra grundinställningar i kranen på skotaren, och därefter diskuterade eleven och läraren alternativa lösningar. Slutligen tipsade läraren om en lösning som eleven kunde prova. Eleverna säger att de upplever att de kan komma med förslag och diskutera med lärarna hur saker är och hur man kan se saker ur en annan synvinkel. De berättar att lärarna låter eleverna vara delaktiga i vilken ordning eleverna ska göra olika uppgifter under pass i skogen.

Eleverna ges sällan möjligheter att reflektera över stereotypa maskulinitetsnormer i undervisningen

Granskningen visar att skolan har ett värdegrundsarbete, men att undervisningen saknar ett integrerat jämställdhetsperspektiv utifrån branschens yrkeskultur. Eleverna berättar i intervjun att skolan har ett värdegrundsarbete och att de pratat om hur man ska vara mot varandra på idrotten och i samhällskunskapen. Lärare säger i intervjun att de har tagit upp yrkeskultur på mentorssamtal och att normer även tas upp på fikaraster med eleverna. Då pratar de främst om lojalitet och en yrkeskultur som går ut på att ta sitt ansvar, att stanna kvar om maskinen går

sönder, enligt lärarna. Lärarna säger att machokulturen finns kvar inom yrket, men att de upplever att det synsättet har börjat förändras ute i branschen.

Även om undervisningen innehåller vissa inslag av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt så framgår av intervjuerna att undervisningen inte har några moment där eleverna får reflektera över frågor relaterade till kön i skogsbruket. Av intervjuerna framgår att läraren inte heller tar upp frågor om exempelvis hur arbetsmiljön kan påverkas av stereotypa könsnormer i samband med elevernas apl. Därmed ingår inte moment där eleverna får utveckla förståelse för hur skogsbranschens maskulinitetsnormer och överrepresentation av män kan ta sig uttryck och påverka arbetsmiljön när eleverna kommer ut i yrkeslivet.

Undervisning om och för hållbar utveckling

Här bedöms i vilken utsträckning undervisning om och för hållbar utveckling ger förutsättningar för eleverna att utveckla ett gott yrkeskunnande. Undervisning av hög kvalitet utmärks av att den är utformad för att ge eleverna en fördjupad förståelse för hållbar utveckling inom yrkesområdet. Undervisningen ger också verktyg för att observera och analysera hållbarhetsfrågor som är av vikt för yrkeskunnandet. I undervisningen finns genomgående ett hållbarhetsperspektiv som förbereder eleverna för att kunna göra självständiga och reflekterade val i det framtida yrkeslivet.

Motivering till bedömningen

Undervisningen ger eleverna möjligheter att utveckla en förståelse för hållbar utveckling

Granskningen visar att olika aspekter av hållbar utveckling, såväl sociala som miljömässiga och ekonomiska, tas upp i undervisningen och att eleverna ges förutsättningar att göra val med koppling till hållbar utveckling.

Både elever och lärare beskriver i intervju vikten av kunskaper kring miljö och hållbarhet för ett gott yrkeskunnande. Eleverna berättar att miljöaspekter kommer in på flera olika sätt, till exempel i hur man sparar diesel. De får även lära sig flera olika sätt att köra effektivt, både i det stora när de kör i terrängen och i det lilla när de kör med maskinernas kranar. Eleverna säger att de även får lära sig hur de ska tänka kring kulturlämningar och stengårdsgårdar, och att de fått träffa representanter från Länsstyrelsen i samband med att eleverna skulle arbeta med ett uppdrag i ett naturvårdsreservat. Eleverna beskriver vidare att de till exempel får lära sig hur man kör vid stenar för att minimera dieselutsläpp och minimera andra skador på naturen. De har även pratat om hur de ska hantera olyckor, till exempel om ett dieselutsläpp skulle ske i skogen. Eleverna berättar också att de har pratat om vad timkostnaden är för olika maskiner och hur de kan köra på ett lönsamt sätt.

I lärarintervjun bekräftas elevernas beskrivningar och lärarna tillägger att eleverna även får träffa representanter från Skogsstyrelsen för att lära sig mer om biotopskydd. De berättar också att det i slutet av en avverkning kommer en representant från uppdragsgivaren som gör en uppföljning tillsammans med eleverna för att se om avverkningen klarar certifieringens krav.

Både elever och lärare beskriver i intervjuerna att undervisningen även behandlar vikten av ergonomi. Lärarna beskriver att de går igenom hur eleverna ska sitta, samt hur de ska gå in i och ur maskinerna på ett säkert sätt. Eleverna berättar att lärarna i skogsmaskiner har lärt eleverna hur stolen i maskinen ska ställas in hur de ska hantera motorsågen på ett ergonomiskt sätt.

Identifierade utvecklingsområden

Undervisningens innehåll

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- **utforma undervisningen med hänsyn till elevernas kunskapsutveckling under apl**

Enligt Skolverket behöver lärare och apl-handledare planera för vad eleven ska få möjlighet att lära sig under apl-perioden, hur lärandet ska stöttas och hur det ska följas upp. Av Skolverkets stödmaterial framgår också att läraren behöver ta reda på vad eleven lärt sig under apl för att utifrån det planera undervisningen liksom att rektorn behöver se till att det finns rutiner för bedömning av apl.¹

Av granskningen framgår att innehållet i apl inte planeras med tydlig koppling till målen i ämnets kurser och information om elevernas kunskapsutveckling under apl tillvaratas inte på ett strukturerat sätt. Genom att skapa en struktur och en tydlig integrering mellan undervisningen i skolan och apl där lärare och apl-handledare kommunicerar om målen för kursen och elevernas olika behov och arbetsuppgifter kan lärarna planera undervisningen med hänsyn till elevens lärande under apl.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärare förutsättningar att skapa rutiner för kommunikation mellan lärare och apl-handledare om kursens mål, om vad elever ska öva på under sin apl-period och om elevers lärande under apl. Rektorn bör också ge lärare förutsättningar att ta hänsyn till information om elevers lärande under apl i undervisningen. I det arbetet kan Skolverkets modul användas, se [Lärportal Skolverket Utveckla det arbetsplatsförlagda lärandet](#). Även Skolverkets [Stödmaterial till systematiskt kvalitetsarbete för gymnasial yrkesutbildning](#) kan vara ett stöd i arbetet.

¹ Skolverket (2022). Planera, genomför och följ upp arbetsplatsförlagt lärande.

Undervisnings form

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom följande:

- **integrera ett jämställdhetsperspektiv i undervisningen**

Av läroplanen framgår att lärare ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter och val.² Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av normer till exempel kring maskulinitet.³ Skolans demokratiuppdrag innebär bland annat att stärka elevernas kunskaper om makt och inflytande och tydliggöra att alla elever ska ha likvärdigt utrymme i skolan, arbetslivet och i samhället i stort.

Regeringens övergripande mål för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.⁴ För skogsnäringen innebär det till exempel att kvinnor och män ska ha lika förutsättningar att utbilda sig och arbeta inom skogssektorn samt vara aktiva skogsägare.⁵

Av granskningen framgår att ett jämställdhetsperspektiv med koppling till branschens yrkeskultur inte integreras på ett medvetet sätt i undervisningen, även om vissa aspekter av yrkeskulturen har synliggjorts. Genom att i större utsträckning reflektera över stereotypa maskulinitetsnormer i skogsbruket och genom att diskutera jämställdhetsfrågor kopplade till exempelvis yrkeskulturen i branschen med eleverna, kan undervisningen bidra till att skapa förståelse hur ett jämställdhetsarbete kan bedrivas i elevernas kommande yrkesliv.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att utveckla undervisningen så att ett jämställdhetsperspektiv integreras i undervisningen. Exempelvis kan lärare reflektera över hur de genom undervisningen kan utmana elevernas föreställningar om kön, maskulinitetsnormer och yrkeskunnande inom branschen. Lärare och elever kan också inför apl prata om hur föreställningar om maskulinitet kan ta sig uttryck och påverka arbetsmiljön samt efteråt reflektera kring elevernas erfarenheter av yrkeskulturen. Skolverket har material som kan användas i detta, se [Aktivt jämställdhetsarbete i skolan - Skolverket](#) och [Jämställdhet i apl - Skolverket](#).

² Lgy 11, avsnitt 2.1, Kunskaper, Riktlinjer.

³ Lgy 11, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppgifter, En likvärdig utbildning.

⁴ Sveriges jämställdhetspolitiska mål. [Mål för jämställdhet - Regeringen.se](#)

⁵ Skogsstyrelsen (2023) [17 vägar till en mer jämställd skogssektor. Rapport från regeringsuppdraget "Genomförande av åtgärder för en jämställd skogsnäring" \(skogsstyrelsen.se\)](#)

Undervisning om och för hållbar utveckling

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom området.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Tilda Lindell, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Ulrika Rosengren. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Karin Lindqvist, Sylvia Lindqvist och Ewa Mölleryd deltagit.

Bilaga 1: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Granskningens frågeställning:

- I vilken utsträckning utformas undervisningen i yrkesämnet för att eleverna ska kunna utveckla ett gott yrkeskunnande?

Granskningens kvalitetskriterier:

Undervisningens innehåll

Uppgifter i undervisningen är autentiska och relevanta och ger förutsättningar för att utveckla specifika yrkeskunskaper. Uppgifter i undervisningen ger eleverna förutsättningar att hantera arbetsprocesser och situationer som de kan möta i ett framtida yrkes liv. Planeringen av uppgifter i undervisningen görs med hänsyn till vilka arbetsuppgifter eleverna utför under apl. Genom undervisningen ges eleverna förutsättningar att utveckla ett yrkesspråk.

Undervisningens form

Undervisningen är varierad och strukturerad. Undervisningen har en tydlig integrering mellan teori och praktik samt mellan undervisningen i skolan och det arbetsplatsförlagda lärandet. I undervisningen tas hänsyn till varje enskild elevs behov och förutsättningar för att nå ett gott yrkeskunnande. Eleverna görs kontinuerligt delaktiga och ges utrymme för reflektion i undervisningen. Jämställdhetsperspektivet integreras i undervisningen, inklusive i samband med apl.

Undervisning om och för hållbar utveckling

Undervisningen utformas för att ge eleverna en fördjupad förståelse för hållbar utveckling inom yrkesområdet, samt verktyg för att observera och analysera hållbarhetsfrågor som är av vikt för yrkeskunnandet. I undervisningen anläggs kontinuerligt hållbarhetsperspektiv på ett sätt som förbereder eleverna för att kunna göra självständiga och reflekterade val i det framtida yrkeslivet.

Bilaga 2: Författningsstöd

Enligt skollagen 2010:800 ska utbildningen i gymnasieskolan utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet och en bas för rekrytering till högskolesektorn.⁶ Yrkesprogrammen ska utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning.⁷ Yrkesprogrammen ska innehålla arbetsplatsförlagt lärande.⁸ Av gymnasieförordningen framgår att arbetsplatsförlagt lärande ska förekomma på alla yrkesprogram i gymnasieskolan i minst 15 veckor.⁹

I läroplanen anges att det är skolans ansvar att varje elev på ett nationellt yrkesprogram inom gymnasieskolan ges möjlighet att uppnå kraven för en yrkesexamen, som innebär att eleven har uppnått en av branschen godtagbar nivå av yrkeskunnande för att vara väl förberedd för yrkeslivet.¹⁰

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.¹¹ Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.¹²

Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Rektorn har som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna ett ansvar för skolans resultat och inom givna ramar ett särskilt ansvar för bland annat följande. Att utbildningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv och att den organiseras så att den ger utrymme för eleverna att mötas och arbeta tillsammans oberoende av könstillhörighet. Att lärare och annan personal får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjlighet att dela med sig av sin kunskap samt att lära av varandra för att utveckla utbildningen.¹³

Av läroplanen framgår vidare att läraren i undervisningen ska skapa en sådan balans mellan teoretiska och praktiska kunskaper som främjar elevernas lärande samt utnyttja de kunskaper och erfarenheter av arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång. Läraren ska också stimulera, handleda och stödja eleven samt i undervisningen beakta resultat av

⁶ 15 kap. 3 § skollagen (2010:800).

⁷ 16 kap. 3 § skollagen.

⁸ 16 kap. 16 § skollagen.

⁹ 4 kap. 12 § gymnasieförordningen (2010:2039).

¹⁰ Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (Lgy11), avsnitt 2.1 Kunskaper, Mål.

¹¹ 2 kap. 9 § skollagen

¹² 3 kap. 14 § skollagen

¹³ 4 kap. 4 § skollagen, Lgy 11, avsnitt 2.6, Rektorns ansvar

utvecklingen inom ämnesområdet och för undervisningen relevant pedagogisk och annan forskning. Vidare ska lärare synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter och val.¹⁴ Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt.¹⁵

I läroplanen framgår att eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin förmåga att "observera och analysera människans samspel med sin omvärld utifrån perspektivet hållbar utveckling".¹⁶ Vidare återfinns i examensmålen för Naturbruksprogrammet och Restaurang- och livsmedelsprogrammet skrivningar kring hållbar utveckling. I examensmålen för Restaurang- och livsmedelsprogrammet framgår att utbildningen ska leda till en fördjupad förståelse av de etiska frågor som livsmedelshantering, försäljning och hållbar utveckling ställer. De etiska frågeställningarna ska även omfatta de tidigare stegen i produktionskedjan, som djurhållning, odling, transport och förädling. Av examensmålen för Naturbruksprogrammet framgår bland annat följande. Att bruka naturen på ett sätt som främjar hållbar utveckling och vårdar ekosystemen ställer krav på såväl biologiska och ekologiska som tekniska och ekonomiska kunskaper. Utbildningen ska utveckla elevernas förståelse av naturens mångfald och hur olika verksamheter använder och påverkar naturen och biologiska processer. I detta ingår också kunskaper om olika energiformer och om energiomsättning. Utbildningen ska ge eleverna möjligheter att kritiskt granska och reflektera över hur vi kan bruka naturen för en hållbar utveckling.¹⁷ I ämnesplanerna för ämnena skogsmaskiner¹⁸ respektive bageri- och konditorikunskap¹⁹ finns en beskrivning av ämnet som helhet, ämnets syfte med målpunkter, och en beskrivning av de kurser som ingår i ämnet. För varje kurs finns centralt innehåll och betygskriterier.

¹⁴ Lgy 11, avsnitt 2.1, Kunskaper, Riktlinjer.

¹⁵ Lgy 11, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppgifter, En likvärdig utbildning.

¹⁶ Lgy11, avsnitt 2.1 Kunskaper, Mål.

¹⁷ Förordning (SKOLFS 2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program med bilaga. Enligt 1 § ska de examensmål som framgår av bilagan till förordningen gälla för gymnasieskolans nationella program. Dessa mål gäller utöver de gemensamma kunskapsmål som anges i läroplanen.

¹⁸ Skolverkets föreskrifter om ämnesplan för ämnet skogsmaskiner i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå (SKOLFS 2014:69).

¹⁹ Skolverkets föreskrifter om ämnesplan för ämnet bageri- och konditorikunskap i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå (SKOLFS 2010:64).